

- ▲ steentijd
- bronstijd
- ▲ urnenvelden
- romeins

- merovingisch
- verharde weg
- oude zandweg
- ~ riviertje

ARCHEOLOGISCHE VONDSTEN TE EERSEL

De gemeente Eersel omvat ook de dorpen Duizel en Steensel, vroeger zelfstandige gemeenten. De dorpen Eersel en Duizel liggen op de waterscheiding tussen het riviertje de Kleine Beerze, dat naar het noorden stroomt en twee naar het noord-oosten stromende riviertjes: de Run en de Gender. Het dorp Steensel ligt geheel tussen de twee laatst genoemde riviertjes ingesloten. *De Steentijd* is vertegenwoordigd door een stenen bijl, gevonden op het Molenveld bij Schadewijk (No 8) en door een fragment van een vuurstenen dolk, gevonden bij „De Roten” (No 11). Een doorboorde stenen hak of

ploegkouder, gevonden op het Knegsels heike, noordelijk van de Hees, zal eerder in de Bronstijd of urnenveldenperiode vervaardigd zijn (No 3).

De Bronstijd. Noord-westelijk van de Hees liggen twee vrij grote grafheuvels die nog niet zijn onderzocht. De meest zuidelijke ligt bij het kruispunt van twee oude zandwegen (van Eersel naar Knegsel en van Steensel naar Hooge-lood). Rond deze heuvel (No 4) spelen zich verhalen af van heksendansen. Ongeveer 500 m. noord-oostelijk van deze twee grafheuvels lag vroeger nog een zes-tal grafheuvels op het Knegsels heike, die door ontginning zijn verdwenen (No 3). Een groot aantal grafheuvels ligt aan de zuidkant langs de weg van Steensel naar Veldhoven aan weerszijden van de gemeentegrens (No 2). Enige van deze heuvels zullen waarschijnlijk tot de urnenveldenperiode gerekend moeten worden. Slechts twee heuvels en een zeer klein gedeelte van het urnenveld werden onderzocht ¹⁾. Vier grafheuvels en een urnenveld lagen langs de zandweg van Eersel naar Hapert ter hoogte van de gemeentegrens (No 10). De plaats staat bekend als „Patronenhut” en vroeger als „Hoenreboom”. Slechts een der heuvels ligt voor de helft op Eersels grondgebied en doet dienst als markeringspunt voor een knik in de gemeentegrens. De heuvels werden in 1950 door Dr. Brunsting onderzocht ²⁾.

De urnenvelden. Langs de Kleine Beerze ter hoogte van een oude rivierovergang, genaamd „De Dukesvoorten”, werd bij ontginning een urn ontdekt, verdere vondsten zijn van deze plaats niet bekend. Het perceel heet „de Paal”, omdat een houten paal hier vroeger een knik in de gemeentegrens aangaf (No 1). Een zeer groot urnenveld strekt zich uit over een afstand van ongeveer 500 meter langs de zuidkant van de weg van Steensel naar Veldhoven aan weerszijden van de gemeentegrens. Tussen het urnenveld liggen ook enige oudere bronstijd grafheuvels (No 2). Op Veldhovens gebied werd een klein gedeelte van het urnenveld onderzocht tegenover de steenbakkerij „de Heibloem”. De uitgestrektheid van dit urnenveld wordt treffend geïllustreerd door het verhaal van de naar het noorden vluchtende kabouters die het gelui van de kerkklokken niet konden verdragen. Een bewoner van het gehucht Schoot die hen zag aankomen in de avondschemering verborg zich vlug onder de brug over de Gender bij het Kleine Goor; de hele nacht door hoorde hij de kleine trippelpasjes over de brug kleppen en toen het 's morgens ophield en hij voorzichtig weer uit zijn schuilplaats kwam, zag hij in het noorden nog een grote stofwolk hangen. Op het Knegsels heike (No 3) ligt tussen de bronstijdgrafheuvels een urnenveld dat zich aan weerszijden van de gemeentegrens uitstrekt. Een opgraving heeft hier nog niet plaats gehad. Scherven met Kerbschnitt-versiering wijzen er op, dat het urnenveld reeds in het begin van deze periode werd aangelegd. Volgens in-

¹⁾ Nieuws Bulletin K.N.O.B. 6e serie Jrg. 10, 1957, afb. 6. Kol. III.

²⁾ Jaarverslag 1950 van het Rijksmuseum van Oudheden, 1951, p.9-10.

lichtingen van de heer Dielis te Bergeijk werden op de Hees bij het bouwen van een boerderij enige urnen gevonden (No 5).

Op de Kerkakkers te Duizel werden bij het uitzanden van een hooggelegen perceel enige geoorde urnen gevonden volgens inlichtingen van de heer J. Mollen te Duizel (No 6). De Heer van de Aalst te Schadewijk vond een urn met crematieresten bij het ploegen van een akker langs de zandweg van Schadewijk naar Steensel (No 7).

Bij de grafheuvels tussen Eersel en Hapert (No 10) ligt ook een urnenveld dat zich waarschijnlijk tot op Eersels grondgebied uitstrekt. Hier speelt zich het verhaal af van een pijprokend kaboutertje, dat naar zijn zeggen had meegewerkt aan de bouw van de Duizelse toren. In de uiterste zuid-west punt van de gemeente ligt het door Prof. van Giffen onderzochte urnenveld (No 12) langs de weg naar Postel en langs de Bredase baan. In de literatuur staat het meestal vermeld als urnenveld bij Wilrijt ³⁾.

Romeinse tijd. Enige romeinse kruiken en potten werden gevonden langs de weg van Steensel naar Veldhoven tijdens het afgraven van zand voor de aanleg van de voormalige trambaan van Eindhoven naar Turnhout (No 2). Het aardewerk wordt gedeeltelijk bewaard in het Prov. Museum te 's-Hertogenbosch. Talrijke scherven van romeins aardewerk werden gevonden tussen de kerk van Eersel en het gehucht Schadewijk op een perceel genaamd „Koppenhoek”.

Merovingische tijd. Vondsten uit deze periode zijn tot nu toe uit geen der drie dorpen bekend. Ongetwijfeld moet er ergens een grafveld aanwezig zijn, omdat Eersel rond het jaar 700 reeds bestond zoals bekend is uit het testament van St. Willibrord die hier enige hoeven bezat.

Oude wegen. Vanaf Postel langs Witrijt naar het noorden liep vroeger de „Bossche Baan” die bij „De Dukesvoorden” het riviertje de Kleine Beerze kruiste. Langs deze baan liggen verscheidene urnenvelden (o.a. No 12, 10 en 1). Ook langs de oude weg van Hapert naar Eersel, die verder doorloopt naar Riethoven, liggen verscheidene grafheuvels, urnenvelden en romeinse vindplaatsen (o.a. No 10 en 9). Langs de „Oude Eindhovense baan”, die gedeeltelijk langs de gemeentegrens ligt, treft men grafheuvels (No 3) en urnenvelden aan. Van zuid naar noord loopt vanaf Westerhoven over Riethoven en Steensel een oude weg die plaatselijk „de Heerbaan” en elders „Bossche baan” wordt genoemd. Tussen Riethoven en Steensel passeert deze baan het riviertje de Run over „de Steenvoort”.

Ongetwijfeld heeft er vroeger een weg gelopen vanaf Eersel (De Hoogstraat?) naar het noord-oosten, waar talrijke pre- en proto-historische vindplaatsen deze, grotendeels niet meer bestaande weg markeren G. BEEEX.

---

³⁾ A. E. van Giffen: Het Kringgropurnenveld te Wilrait, Gem. Bergeijk, Brab. oergeschiedenis, 1937, p.47-53.